

Alojz Volavšek: BILI SMO PRAVI SUPERMANI

Sedeli smo v izbi stare tetine hiše. Hiša je bila zidana iz kamenja, peska in apna in pokrita z opeko. V izbi je bila rjava kmečka peč, majhna lesena miza, nekaj stolov, postelja in šivalni stroj Singer, saj je bila šivilja. V kotu je visel velik ročno izdelan križ, na steni pa je tiktakala stara ura na »gvihte« – uteži. Z ženo sva bila na obisku pri ženini teti Antoniji Pušnik. Klicali smo jo teta Tončka. »No, razmislita, če bi začela zidati hišo pri meni. Staram se, moja hiša je že zelo stara in rada bi videla, da bi potem vidva prevzela kmetijo in vzela mene v oskrbo,« je začela. Teta Tončka je zopet na glas rekla tisto, o čemer sem že dlje časa po tihem razmišljal. Živela je v Gorici pri Slivnici. Tudi njena hiša je stala na hribu, ob hiši je bil še majhen hlev. Do hiše je vodil le kolovoz, po katerem so vozili z voli ali kravami. Težko dostopen kraj, ampak z njega pa čudovit razgled na Slivnico in Kalobje. Za hišo se je vzpenjal hrib Gradišče, na katerem je bilo več vinogradov in gorc. Kraj mi je takoj prirasel k srcu, odkar sem bil prvič tukaj, saj me je močno spominjal na moj rojstni kraj – Virštanj, ki je bil prav tako hribovit in posejan z vinogradi in gorcami. Žena je bila rojena v Gorici pri Slivnici, približno 200 metrov od tetine hiše. Teta Tončka je bila sestra ženinega očeta. Z ženo sva si oba našla zaposlitev v Ljubljani, se tam spoznala in si kupila stanovanje v hiši na Zaloški 6. Tam sva živela že pet let in nama ni nič manjkalo. Službo sva imela pred nosom, saj sva oba delala v bolnici, le nekaj korakov je bilo do trgovine, pekarnе, avtobusa in centra mesta. Ampak kmečki človek ni srečen v stanovanju sredi betona. Selitev v stanovanje je bila dobra začasna odločitev, celo življenje pa si nisem želel ostati in živeti v mestu.

Ko je bila žena še sama, ji je teta Tončka večkrat rekla: »Rada bi videla, da bi ti živela pri meni in skrbela zame.« Ko sva se tistega dne vrnila v Ljubljano, sva se z ženo pogovorila o gradnji hiše na Kozjanskem. Najina odločitev ni bila težka. Oba sva bila vajena dela, želela sva si imeti svojo hišo in manjšo kmetijo in oba naju je vleklo na deželo. Ob naslednjem obisku pri domačih sva se zopet ustavila pri teti Tončki in ji sporočila, da bi zidala na njenem, na *Medvedovem*. Po domače se je namreč njeni domačiji reklo *Pr' Medved*. Dolgo časa nisem vedel, od kod izvira ime. Šele pred nekaj leti smo v matičnih knjigah župnije Slivnica pri Celju našli, da je že pred letom 1850 na tej domačiji živela družina Medved, in tako se je domače ime kmetije obdržalo od tistih dni vse do danes, čeprav je že bil od leta 1874 naprej na tej domačiji drug priimek – Pušnik. Teta Tončka je bila najine odločitve izredno vesela.

Februarja 1971 smo začeli z gradnjo. Z ženo sva živela v Ljubljani, zato sem imel do našega gradbišča dolgo pot, ki sem jo opravljal z rumenim fičkom. K sreči sem imel dobrega šefa in razumevajoče sodelavce. S sodelavci smo si včasih zamenjali izmene ali pa sem ob sobotah in nedeljah delal po dve službi skupaj namesto njih, oni pa so mi potem vrnili med tednom, da sem lahko dlje časa ostajal pri hiši. Ko smo pričeli z gradnjo hiše, smo s sosedi na roke skopali temelje za hišo. Izkop je bil težaven, ker je bil velik usek v hrib. Ko smo končali, je bilo na pogled videti ravno. Ko pa je prišel glavni zidar, je izmeril tla in videl, da jih je potrebno še bolj zravnati. Zopet smo poprijeli za lopate in kopali, dokler ni bil mojster zadovoljen.

Prve težave so bile povezane z dobavo materiala. Zelo težko si dobil cement, pesek in opeko. V gozdu, ki je pripadal ženinim staršem, je bil predel z rjavo mivko. Tam smo jo nakopali za celotno hišo, ženin oče Jože Vodeb pa je vso nakopano mivko z vozom in voli zvozil do gradbišča. Naslednja ovira je bila dovoz materiala. Do parcele se ni dalo priti z nobenim drugim prevoznim sredstvom kot le z vozom in živino. Vsak šofer kamiona, ki je pripeljal material, ga je moral raztovoriti ob glavni cesti v Gorici pri Slivnici. Od glavne ceste do naše parcele je bilo več kot pol kilometra. Ko je bil material ob cesti, smo ga na roke nalagali na voz, ženin oče pa ga je z voli peljal do gradbišča. Na pomoč nam je iz Grobelnega priskočil tudi gospod Fort, ki je enkrat prišel s konji in več dni zapored vozil material. Na svoje konje je zelo pazil in jih ni preveč obremenjeval s tovorom. Takoj, ko je pripeljal do parcele, je zahteval odeji, da je konja pokril.

Ker na voljo ni bilo opeke, smo izvedeli, da jo prodaja nekdo na Grobelnem. Sprva je sam mislil graditi hišo, potem pa si je premislil. Dogovorili smo se za nakup. Na Grobelnem je bilo potrebno vse kvadre naložiti na kamion na roke in jih potem v Gorici pri Slivnici zložiti na tla. Opraviti je bilo potrebno več takšnih voženj. Nekega dne smo delali še ponoči. Vem, da je bila ura pol dveh ponoči, ko je kamion pripeljal še zadnjo »furo«. Bili smo že tako izmučeni, da nihče več ni mogel na kamion prelagat opek. Takrat sem rekel, da naj kamion kar »kipne«, in bilo mi je vseeno, če se bodo kvadri razbili ali ne. Ob dveh ponoči sem se s fičkom odpeljal proti Ljubljani. Ob šestih sem že bil na delovnem mestu in delal.

Glavni zidar je bil Vodebov Tone, ki je bil doma v Gorici pri Slivnici in je v tistem času zidal hiše na širšem šentjurskem območju ali še dlje naokoli. S šefom sem se dogovoril, da lahko imam 14 dni dopusta skupaj. Odpeljal sem se k naši hiši in pomagal pri gradnji. Gospod Tone je s seboj pripeljal nekaj zidarjev, na pomoč so nam priskočili tudi sosedje. Zelo veliko so nam pomagali tudi moj brat France Volavšek, svaka Vlado Štukl in Cvetko Pevec in še drugi sorodniki. Vsak dan smo delali od jutra do večera. Spali smo na kozolcu ženinih staršev. Bila

je še zima, mi pa smo se zakopali v seno. Ker je bilo pomanjkanje denarja, tudi hrane ni bilo na pretek. Na srečo so bili vsi ti ljudje tako skromni, da so bili zadovoljni z vsem, kar so dobili za jesti.

Za prvo »plato« smo mešali na roke, saj mešalca še nismo imeli. Na tla smo natrosili za približno dvajset samokolnic peska, dodali smo cement in pričeli mešati z lopatami. Najprej se je mešalo dvakrat na suho, potem pa z dodatkom vode. Drugo mešanje je bilo zelo naporno, ker je bilo težko preobračati zmes. Sreča je bila v tem, da so bili ljudje, ki so prišli pomagat betonirat plato, močni in vzdržljivi. Ker še nismo imeli samokolnic, smo beton nosili s »tragami«. »Trage« sta bila dva kola, na katerih so bile pribite deske. Nanje smo z lopatami nametali beton, nato pa sta jih dva prijela in beton nesla h gradbišču. Drugo jutro rok skorajda čutili nismo. Kljub garaškemu delu je bilo vzdušje veselo, in ko je bila plata zalita, smo zapeli več pesmi.

Plata se je sušila en teden, potem pa smo nadaljevali z gradnjo. Ko so zidarji začeli zidati z opeko, je hiša pričela dobivati podobo. Z vse večjim veseljem in zagnanostjo smo nadaljevali z gradnjo. Tako je bila hiša zgrajena do aprila, torej v pičlih dveh mesecih. Ko sem vmes šel v Ljubljano, sem šel na obisk k sestri Anici Jeršin. Ko me je videl njen mož Jože, je vzkliknil: »Fant, fant, ja kakšen pa si! Saj imaš čisto udrta lica in tako si bled!« Veliko dela in skrbi, malo spanja in hrane je na meni pustilo posledice. Kljub temu se mi je zdelo, da imam neomejeno moči.

Isti zidarski mojster je naredil tudi »rušt« oziroma ostrešje. Bil je zelo sposoben in spreten, saj je bil zidar, tesar in krovec obenem. Les za »rušt« je bil obtesan, ne obžagan. Ker v bližini ni bilo žag, s katerimi bi obdelali tramove in špirovce, smo jih tesali na roke. Hlod so dali na stolice in ga »požnorali«. To pomeni, da so vrstico namočili v barvo, dva sta jo na vsaki strani hloda ali trama prijela in z njo udarila po tramu. Tako so označili, do kje je potrebno obtesati. Nato je tesar na vsaki strani s široko sekiro obtesal hlod. Bil je tako natančen, da si lahko ob črti od barve držal prst, pa se ga ni dotaknil s sekiro, ko je tesal.

Ko je bila hiša zgrajena, nam je popolnoma zmanjkalo denarja in stavbišče je nekaj let čakalo na nove podvige. Leta 1974 je Kozjansko prizadel potres. Stara hiša tete Tončke je zelo razpokala, začela je razpadati in postalo je nevarno, da bi teta še živela notri. Mudilo se je, da vsaj en prostor zapremo z okni in vrati. Najprej smo v srednjem nadstropju vzdali okno in vrata, da se je vsaj v eno sobo lahko preselila teta Tončka.

K novozgrajeni hiši sem hodil večinoma sam. Žena Ivanka je bila noseča, pazila je na starejšega sina in hodila v službo. Kadar je prišla v Gorico pri Slivnici, je kljub nosečnosti zelo veliko

pomagala pri hiši. Septembra je imela rok, ona pa je še avgusta šla s košem za seno v dolino v trgovino, nakupila poln koš stvari in jih po hribu prinesla do hiše.

Leta 1975 se nama je ponudila nova priložnost. Oba sva dobila službo v celjski bolnišnici; žena kot kuharica, jaz pa kot kurjač. Odločila sva se, da se bova z dvema otrokoma preselila v nedograjeno hišo. Soočiti smo se morali s kar nekaj izzivi. Na hribu ni bilo vode. Za umivanje in živino smo vodo vozili iz potoka Voglajna, kjer je danes Slivniško jezero. Kolovozi niso bili prevozni za avtomobile in tako sva puščala fička v dolini. Tudi telefona ni bilo. Ker ni bilo vode, nama tudi pralni stroj ne bi koristil, če bi ga imela. Tako se nama je življenje močno spremenilo – iz urejenega stanovanja v Ljubljani sva se preselila v nedokončano hišo brez vode in ceste. Še težje je bilo to, da sva se preselila jeseni in je bila pred vrati zima. Kako bomo ogrevali? Kuhali smo na štedilniku na drva in hkrati ogrevali cel prostor, ki je bil naša kuhinja, spalnica in jedilnica. Po tleh je bil še beton, zato smo na tla položili »popndekl« oziroma karton namesto ploščič in nanj postavili kavč in posteljo.

Čas je mineval. V Ljubljani sva prodala stanovanje, ta denar vložila v hišo in tako se nam je izboljšalo tudi življenje. Z leti smo dobili državni vodovod, ceste smo nasipali z gramozom in nato smo se lahko do hiše pripeljali z avtom. Pred skoraj štiridesetimi leti smo dobili asfalt, približno deset let zatem še telefon, povečala se je tudi moč elektrike. Ko je bila hiša po večini končana, smo zgradili še gospodarsko poslopje, za hišo postavili čebelnjak, obnovili vinsko klet in zasadili vinograd. Iz leta v leto je bilo lažje, saj so nama potem pri delu pomagali že otroci. Življenje je postalo udobno.

Sedaj rad posedam pod brajdo pred hišo ali pa v kuhinji. Včasih razmišljam, kakšno bi bilo naše življenje, če bi z ženo ostala v Ljubljani. Vedno ko obiščem sestro Anico v Ljubljani, se peljem mimo hiše na Zaloški 6 in rečem otrokom in vnukom: »Poglejte, tukaj smo živeli včasih.« Ko razmišljam za nazaj, kako smo gradili, delali in garali, se sprašujem, kako je mogoče, da smo zmogli toliko naporov. Ob vseh težavah smo imeli vedno veliko volje in veselja in bili smo zadovoljni, ko smo si gradili topel dom. Hvaležen sem, da so nam vsi, ki smo jih prosili za pomoč, vedno prišli pomagat. Včasih koga niti prositi ni bilo potrebno, saj je prišel pomagat kar sam od sebe. Hvaležen sem tudi, da so vsa dela potekala brez zapletov in se ni nihče poškodoval.

Večina sorodnikov in sosedov, ki so nam pomagali, je sedaj že pokojnih. V kuhinji imamo v kotu star lesen križ, ki je bil prej v tetini hiši. Prav tako nam kratek čas dela tiktakanje ure, ki je prav tako pripadala njej, še prej pa njenim prednikom. Čeprav ne teče čisto prav, smo tako

navajeni njenega tiktakanja, da bi njen zvok pogrešal bolj kot pa televizijo. Žena jo navije vsako jutro in potem teče štiriindvajset ur. Poleg križa in ure nas na prednike spominjajo tudi drugi stari predmeti, ker jih kot velik ljubitelj starin in zgodovine nisem zavrgel – leseno ročno škropilnico, lesen plug, železen likalnik na žerjavico ... Ohranilo se je tudi domače ime domačije, saj se sedaj pri nas reče *Pr' Medved*. Zelo stari prebivalci Gorice pri Slivnici nas še vedno nazivajo s tem imenom, mlajši ali priseljenci pa zanj ne vedo. Ocenjujem, da bo sčasoma domače ime kmetije pozabljeno in bodo zanj vedeli le še najini otroci in vnuki.

Pravijo, da se na materialne dobrine ne smeš navezati. Vseeno menim, da je velika razlika, če primerjamo gradnjo hiš v preteklosti z gradnjo hiš v sedanjosti. Eno je, če gradbenemu podjetju plačaš, da ti v celoti postavi hišo, ti pa greš tja le nekajkrat pogledat in preverit, če mojstri delajo dobro. V hišah, ki so bile zgrajene na način, kot sem ga opisal, pa se skriva toliko žuljev, znoja, odrekanja in spominov, da na hišo in gradnjo gledaš drugače – s spoštljivostjo, ponosom, občudovanjem in nostalgijo.